

Bożena Szewczul

Doktorat ks. Arkadiusza Domaszka

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 46/3-4, 315-318

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

DOKTORAT KS. ARKADIUSZA DOMASZKA

Dnia 8 kwietnia 2003 roku na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej ks. mgra Arkadiusza D o m a s z k a, kapłana z Towarzystwa Świętego Franciszka Salezego (SDB), absolwenta i pracownika wyżej wymienionego Wydziału.

D o k t o r a n t przedłożył Radzie Wydziału rozprawę pt. *Obowiązki i uprawnienia wszystkich wiernych w zakresie przepowiadania słowa Bożego od Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1917 roku*. Praca doktorska zastała napisana na Wydziale Prawa Kanonicznego UKSW pod kierunkiem ks. prof. UKSW dra hab. Henryka S t a w n i a k a. Recenzentami rozprawy byli: ks. prof. dr hab. Jan D y d u c h (PAT) oraz ks. prof. dr hab. Józef W r o c e ń s k i (UKSW).

Posługa nauczania należy do najważniejszych zadań Kościoła. W posłudze tej istotną rolę odgrywa przepowiadanie słowa Bożego. *Kamienie się słowem Bożym i bycie sługami Słowa w dziele ewangelizacji* (Novo Millennio ineunte, n. 40) uznał papież Jan Paweł II za jedno z najważniejszych zadań stojących przed Kościołem na progu trzeciego tysiąclecia. I chociaż o kaznodziejstwie i ewangelizacji napisano już wiele, to jednak wciąż istnieje potrzeba podejmowania badań w tej dziedzinie.

Potrzebę całościowego opracowania problematyki prawnej dotyczącej obowiązków i uprawnień wszystkich wiernych w zakresie przepowiadania słowa Bożego dostrzegł ks. Arkadiusz D o m a s z k i uczynił to zagadnienie przedmiotem swej pracy doktorskiej.

Przedłożona Radzie Wydziału dysertacja doktorska, licząca 262 strony zawiera spis treści, wykaz skrótów, wstęp, trzy rozdziały merytoryczne, zakończenie oraz bibliografię.

We wstępie Autor wyjaśnia przyczyny podjęcia tematu dysertacji oraz problematykę z nim związaną, opisuje metody badań, uzasadnia konstrukcję pracy, wskazuje na źródła swoich badań oraz literaturę.

W rozdziale pierwszym D o k t o r a n t przedstawił zagadnienie przepowiadania słowa Bożego w świetle Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1917 roku, przeprowadzając jednocześnie analizę przepisów określających obowiązek i upoważnienie do kaznodziejstwa w dokumentach papieskich wydanych poza Kodeksem, które

bezpośrednio wpłynęły na kształt norm kodeksowych. Wychodząc z założenia, że dysertacja nie stanowi studium historycznego, D o k t o r a n t pominął szerokie tło historyczne problemu przed Kodeksem z 1917 roku. W pierwszej części rozdziału przedstawił obowiązki i uprawnienia kaznodziejskie w odniesieniu do misji nauczycielskiej Kościoła, a następnie wskazał na podmioty uprawnione do głoszenia słowa Bożego. Przeprowadzone badania doprowadziły Autora do wniosku, że zadania nauczycielskie w dawnym prawodawstwie związane były z władzą jurysdykcji. A ponieważ tylko duchowni mogli posiadać jurysdykcję, więc wierni świeccy zostali odsunięci od zadań kaznodziejskich. Autor poświęcił odrębny punkt rozdziału zakazowi kaznodziejskiego głoszenia słowa Bożego przez świeckich. Natomiast duchowni sprawujący urzędy duszpasterskie np. papież, biskupi, proboszczowie byli z urzędu zobowiązani do funkcji kaznodziejskich. Inni duchowni nie sprawujący wymienionych urzędów mogli przepowiadać słowo Boże po uprzednim uzyskaniu misji do kaznodziejstwa (*facultas concionandi*) od właściwego przełożonego kościelnego. W rozdziale tym ks. Arkadiusz D o m a s z k podaje także formy kaznodziejskiego przepowiadania: kazanie, homilia, misje ludowe itp. stwierdzając, że forma głoszonego słowa nie wpływała na podział osób co do uprawnienia do przepowiadania.

Drugi rozdział zawiera omówienie kwestii przepowiadania kaznodziejskiego w świetle prac i postanowień Soboru Watykańskiego II oraz prawodawstwa posoborowego. Autor dokładnie przeanalizował wnioski i pierwsze schematy z okresu przygotowawczego (*antepreparatoria i praepparatoria*) pod kątem przepowiadania słowa Bożego. Ukazał, że podkreślały one potrzebę teologicznego pogłębienia przepowiadania w nawiązaniu do Pisma Świętego i liturgii Kościoła. W dalszej kolejności Autor przeszedł do omówienia postanowień soborowych. Wśród dokumentów Soboru Watykańskiego II nie znalazł żadnego, który byłby wyłącznie poświęcony tematyce przepowiadania słowa Bożego. Jednakże stwierdził, że w nauczaniu Soboru można spotkać treści dotyczące zobowiązań i uprawnień osobowych wobec głoszenia słowa. Nauczanie soborowe podkreśla zadanie przepowiadania wynikające z sakramentu świeceń. Dokumenty soborowe wskazują ponadto, że wierni świeccy – zgodnie ze swoim stanem – uczestniczą w zadaniach nauczycielskich Kościoła. Fundamentem dla apostołstwa świeckich i ich współuczestniczenia w zadaniach nauczycielskich Kościoła jest sakrament chrztu i bierzmowania.

Sobór Watykański II, wywierając wpływ na reformę liturgii, podkreślił znaczenie przepowiadania i jego związek z liturgią oraz słowem Bożym. Nauczanie soborowe wskazuje przede wszystkim na homilię jako ważną i integralną część liturgii. Nowością w tym okresie były nabożeństwa słowa Bożego, które w dalszej praktyce duszpasterskiej prowadziły do rozszerzenia grona osób uczestniczących w przepowiadaniu.

Ostatni, trzeci rozdział rozprawy dotyczy analizy norm obecnego Kodeksu Prawa Kanonicznego oraz postanowień dokumentów posoborowych. Dla lepszego zrozumienia przepisów, D o k t o r a n t nawiązuje często do prac Komisji Kodyfikacyjnej, zawartych w *Communicationes*, w schematach Kodeksu oraz w schemacie „Fundamentalnego Prawa Kościoła”. W wyniku swych badań stwierdza, że istotną nowością obowiązującego prawa jest to, że uprawnienie do przepowiadania zawiera się w sakramencie święceń. Głoszenie Ewangelii należy do obowiązków wszystkich duchownych, a w szczególności do biskupów. Zaś prezbiterzy i diakoni podejmują funkcje kaznodziejskie w sposób przyporządkowany wobec biskupów. Zrezygnowano – z istniejącego wcześniej – obowiązku uzyskiwania misji do przepowiadania dla kapłanów i diakonów zarówno diecezjalnych jak i zakonnych. W kan. 764 zaznacza się, że uprawnienie to może być ograniczone lub odwołane przez kompetentnego ordynariusza, albo też przez prawodawstwo partykularne. Kodeks – spośród prezbiterów – wyróżnia proboszczów, na których nakłada obowiązek przepowiadania i nadzorowania tego zadania w ich kościołach.

W tym rozdziale D o k t o r a n t poświęcił dużo miejsca zagadnieniu udziału wiernych świeckich i osób konsekrowanych w przepowiadaniu słowa Bożego. W oparciu m.in. o treść kann. 765-766 Kodeksu z 1983 omówił współudział wiernych świeckich w głoszeniu słowa Bożego w kościołach i kaplicach. Stwierdził, iż w ich przypadku potrzebne jest pozwolenie ordynariusza miejsca, jeśli w określonych okolicznościach domaga się tego konieczność albo zaleca pożytek, przy jednoczesnym zachowaniu norm, wydanych w tej sprawie przez Konferencję Episkopatu. Ks. Arkadiusz D o m a s z k zaznacza w tym miejscu, że wskazania Konferencji Episkopatu Polski w tej materii są znikome. Potwierdzają one zakaz głoszenia homilii przez świeckich podczas Mszy św. i nabożeństw. Dopuszczają jedynie do głoszenia konferencji w kościołach i kaplicach przez świeckich – poza Mszą św. oraz nabożeństwami.

Autor przedstawił też wiele trudności praktycznych związanych z interpretacją treści kan. 766 i 767 § 1, m.in. zarezerwowania homilii dla kapłanów i diakonów. Przytoczył również negatywną odpowiedź Papieskiej Komisji Autentycznej Interpretacji Kodeksu Prawa Kanonicznego na pytanie, czy biskup diecezjalny może dyspensować od zarezerwowania homilii dla kapłanów i diakonów. D o k t o r a n t dodaje jednocześnie, że analiza norm kodeksowych oraz literatury w zakresie tego tematu pozwala wysunąć wniosek, że zarezerwowanie homilii dla kapłanów i diakonów dotyczy ściśle celebracji eucharystycznej, a nie ogólnie rozumianej homilii.

Autor konstatuje, że normy prawa kanonicznego oraz dokumenty dotyczące nauczania w Kościele dopuszczają laikat do przepowiadania, które może mieć miejsce poza Mszą świętą. Czasem mogą oni głosić homilię podczas celebracji innej niż eucharystyczna np. sakramentów lub sakramentaliów. W trakcie homilii –

głoszonej podczas Mszy św. – dopuszczalne są jedynie elementy świadectwa i dialogu wiernych świeckich, o ile duchowny pozostaje główną osobą przepowiadającą słowo Boże.

Obaj recenzenci ocenili dysertację ks. Arkadiusza D o m a s z k a jako odpowiadającą wymogom stawianym rozprawie doktorskiej tak pod względem merytorycznym jak i formalnym. Zaznaczyli, że Autor dobrze zrealizował swe zamierzenia badawcze, ukazując rozwój przepisów prawa kościelnego w zakresie przepowiadania słowa Bożego. Dysertacja stanowi cenne studium monograficzne i ubogaca polską kanonistykę.

Rada Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW, biorąc pod uwagę wyniki egzaminu doktorskiego, walor naukowy przedłożonej pracy właściwy dla rozpraw doktorskich, opinie recenzentów oraz pozytywny wynik obrony, nadała ks. Arkadiuszowi D o m a s z k o w i stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego.

Bożena Szewczul

NOWI MAGISTRZY PRAWA KANONICZNEGO

W ostatnim okresie dyplom magistra prawa kanonicznego uzyskali następujący absolwenci Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW:

Agnieszka K i n c b o k, przedkładając pracę pt. *Instytucja wykonawcy testamentu według obowiązującego kodeksu cywilnego*, napisaną pod kierunkiem p. prof. J. Z a b ł o c k i e g o;

Ks. Robert D ę b i ń s k i, przedkładając pracę pt. *Granice wolności sumienia i religii w powszechnej deklaracji praw człowieka (1948 r.), Paktach Praw Człowieka (1996 r.) oraz w Ustawie o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (1989 r.)*. *Studium prawno-porównawcze*, napisaną pod kierunkiem ks. prof. J. K r u k o w s k i e g o;

Maciej C z a r k o w s k i, przedkładając pracę pt. *System aktów planowania przestrzennego*, napisaną pod kierunkiem p. prof. Z. N i e w i a d o m s k i e g o;

Wiesława D ę b c z y ń s k a, przedkładając pracę pt. *Kanonicznie duszpasterskie przygotowanie do zawarcia małżeństwa w świetle przepisów prawa kanonicznego*, napisaną pod kierunkiem ks. prof. UKSW J. G r ę ź l i k o w s k i e g o;

Henryka G a b e r, przedkładając pracę pt. *Prawa i obowiązki rodziców związanych z chrztem dzieci w świetle obowiązujących przepisów prawa kanonicznego*, napisaną pod kierunkiem ks. prof. UKSW J. G r ę ź l i k o w s k i e g o;